

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 19 din 11 februarie 2025 cu privire la a doua evaluare reluată a
Ecaterinei BUZU, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor („Comisia”) a deliberat în privat la 11 februarie 2025. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Nona TSOTSORIA

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Ecaterina BUZU, judecătoare la Judecătoria Orhei („candidata”), s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei la 6 aprilie 2022 în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Candidata a fost numită în funcția de judecător pentru un mandat inițial de cinci ani la 30 ianuarie 2012 pentru a activa la Judecătoria Orhei. La 19 decembrie 2016, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție la Judecătoria Orhei pentru a activa în perioada 27 - 31 decembrie 2016. La 27 decembrie 2016, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție pentru perioada 1 ianuarie 2017 - 31 decembrie 2017 la Judecătoria Orhei. La 19 decembrie 2017, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție la Judecătoria Orhei pentru perioada 1 ianuarie 2018 - 31 decembrie 2020. La 22 martie 2017, candidata a fost numită în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. La 27 noiembrie 2018, candidata a fost numită în funcția de judecător cu specializare în domeniul examinării cauzelor cu implicarea minorilor.

Candidata a fost supusă evaluării inițiale de către Comisie (în continuare „evaluarea inițială”) începând cu 8 iulie 2022. Candidata a depus voluntar chestionarul privind integritatea etică la 11 iulie 2022. La 18 iulie 2022, candidata a depus Declarația de avere și interese personale pentru ultimii cinci ani (în continuare „declarația pentru cinci ani”) conform art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Legea nr. 26/2022”), care include lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. În timpul evaluării inițiale, Comisia a acumulat informații din mai multe surse.¹

¹ Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională

Candidata a răspuns și la întrebările scrise și la solicitările de informații din partea Comisiei.² La 2 decembrie 2022, candidata a participat la audiere în ședință publică în fața Comisiei. Candidata a răspuns și la întrebările post-audiere ale Comisiei. Comisia a emis decizia de nepromovare a candidatei la 4 ianuarie 2023. La solicitarea candidatei, la data de 13 ianuarie 2023, candidatei i s-a acordat acces la materialele de evaluare, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022. La 4 ianuarie 2023, Comisia a emis decizia nr. 10, concluzionând că candidata nu a întrunit criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu a promovat evaluarea. Comisia a concluzionat că candidata nu a promovat evaluarea cu privire la două probleme: 1) nedeclararea conturilor bancare în modul stabilit de legislație/Depunerile de numerar și 2) utilizarea unui apartament fără plata chiriei în perioada 2004 - 2018.

La 28 ianuarie 2023, candidata a contestat decizia Comisiei la Curtea Supremă de Justiție (în continuare „CSJ”) în conformitate cu art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La 1 august 2023, completul de judecată special, instituit în cadrul CSJ, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei (în continuare „completul de judecată special al CSJ”) a emis decizia de admitere a contestației depuse de candidată, anulând decizia Comisiei și dispunând reevaluarea candidatei.

La 8 septembrie 2023, Comisia a inițiat evaluarea reluată a candidatei în baza deciziei completului de judecată special al CSJ din 1 august 2023 (în continuare „prima evaluare reluată”). Comisia a colectat informații adiționale din diverse surse, conform necesităților, pentru a aborda problemele examinate în cadrul evaluării reluate.

Candidata a primit o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase, din partea Comisiei, la data de 9 noiembrie 2023. La solicitarea candidatei, acesteia i s-a acordat acces la materialele evaluării reluate la data de 20 noiembrie 2023 și 8 decembrie 2023, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022. Candidata a răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase la 17 și 28 noiembrie 2023. La 22 decembrie 2023, candidata a participat la audiere în fața Comisiei. V.E. a fost audiat la cererea candidatei. Comisia a decis să desfășoare o parte din audieri în ședință închisă și l-a audiat pe V.E. în ședință închisă. Ulterior, din propria inițiativă, candidata a furnizat mai multe documente și explicații după audiere.

La data de 30 ianuarie 2024, Comisia a emis decizia Nr. 8 (în continuare „decizia privind prima evaluare reluată”), concluzionând că candidata nu a întrunit criteriul de integritate financiară, deoarece a constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriului de integritate financiară și, astfel, nu a promovat evaluarea. Comisia a concluzionat că candidata nu a promovat evaluarea cu privire la o problemă: sursa mijloacelor bănești pentru depozitele de

de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidată și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidată au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată veridicitatea și relevanța tuturor informațiilor primite.

² Comisia a trimis candidatei patru runde de întrebări, inclusiv 18 întrebări, 39 subîntrebări și 12 solicitări de documente suplimentare.

numerar în două conturi bancare. Cu referire la problema utilizării unui apartament fără plata chiriei în perioada 2004 - 2018 (problema nr. 2 menționată mai sus), având în vedere decizia completului de judecată special al CSJ din 1 august 2023 și informațiile analizate în timpul primei evaluări reluate, Comisia nu a inclus această problemă în decizia sa privind promovarea sau nepromovarea de către candidată a primei evaluări reluate, deși Comisia nu a putut fi de acord cu decizia completului de judecată special al CSJ și a prezentat argumentele sale.

La data de 27 februarie 2024, candidata a contestat decizia primei evaluări reluate a Comisiei la CSJ în temeiul art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La data de 4 iulie 2024, completul de judecată special al CSJ a emis decizia de admitere a contestației depuse de candidată, anulând decizia Comisiei și a dispus reevaluarea candidatei (în continuare „a doua evaluare reluată”). Completul de judecată special al CSJ s-a axat pe singura problema inclusă în decizia Comisiei privind prima evaluare reluată a candidatei, și anume integritatea financiară a candidatei referitoare la sursa mijloacelor bănești utilizate pentru depunerile în numerar în conturile bancare nr. 2 și 3 ale candidatei și pentru plata cheltuielilor de întreținere ale candidatei și ale celor două fiice ale sale.

Comisia a inițiat reluarea celei de-a doua evaluări a candidatei la data de 25 septembrie 2024. Candidata a răspuns la o rundă de întrebări scrise din partea Comisiei, compusă din două întrebări. Comisia a colectat informații suplimentare din diverse surse, conform necesităților, pentru a aborda aspectele examinate în cadrul celei de-a doua evaluări reluate.

II. *Cadrul normativ privind evaluarea și evaluarea reluată*

Ghidată de scopul de a apăra principiile fundamentale ale statului de drept (art. 1 alin. (3) din Constituție), suveranitatea și puterea de stat (art. 2 din Constituție), deciziile Comisiei sunt adoptate în conformitate cu legea, urmăresc scopurile legitime enumerate în Legea nr. 26/2022 și rezultatul este necesar pentru ca o societate democratică să atingă scopul sau scopurile respective.³ Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității lor etice și financiare (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022) în vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și în general, în sistemul justiției (preambulul Legii nr. 26/2022). Sporirea încrederii societății în sistemul de justiție și buna funcționare a acestor instituții sunt subiecte de mare interes public.⁴ Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei (în continuare „Comisia de la Veneția și DGI”) au reținut că evaluarea integrității nu se aplică judecătorilor sau procurorilor în ceea ce privește rolurile lor de judecători sau procurori și, prin urmare, nu afectează independența acestor roluri. Cu toate acestea, este o parte crucială a structurii

³*Mutatis mutandis, Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 378, 31 mai 2021; *Nikëhasani contra Albaniei*, nr. 58997/18, paragraful 93, 13 decembrie 2022

⁴*Baka contra Ungariei* [GC], nr. 20261/12, paragraful 171, 23 iunie 2016; *Morice contra Franței* [GC], nr. 29369/10, alin. 125, ECHR 2015.

de guvernare a sistemului de justiție din Republica Moldova că judecătorii și procurorii să servească periodic în organele de autoadministrare și au subliniat că acestea sunt mai mult decât funcții administrative; sunt roluri cruciale în asigurarea bunei guvernări a acestor organe din sistemul justiției. Prin urmare, Comisia de la Veneția și DGI au mai observat că integritatea personală a membrilor care alcătuiesc Consiliile Superioare (ale judecătorilor și procurorilor) este un element esențial al naturii acestor organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție – încrederea în magistrați și în integritatea lor. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală, competența și credibilitatea membrilor lor.⁵ Opinia Comisiei de la Veneția nr.1069/2022 a notat în mod special că crearea unor organe ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe presupunerea că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților.⁶

Cu referire la justificarea procedurilor de evaluare externă („vetting”), atât în contextul albanez, cât și în cel ucrainean, Comisia de la Veneția a comentat în repetate rânduri că măsurile extraordinare de evaluare a judecătorilor și procurorilor nu au fost „doar justificate”, ci au fost „necesare pentru ca Albania să se protejeze de flagelul corupției, care, dacă nu este abordată, ar putea distruge complet sistemul său judiciar”.⁷ În aceste contexte, Comisia de la Veneția a luat în considerare problemele majore existente, în ceea ce privește corupția și incompetența în sistemul judiciar, influența politică asupra procesului de numirea judecătorilor în perioada anterioară, și lipsa, aproape completă, de încredere publică în onestitatea sau competența sistemului judiciar.⁸ Într-o opinie din 2019 privind un proiect de lege, din Republica Moldova, care includea evaluarea externă a judecătorilor CSJ, Comisia de la Veneția și DGI au luat în considerare evaluarea făcută de autorități, în special, două rezoluții ale Parlamentului European,⁹ în care s-a concluzionat că „în ultimii ani, sistemul de justiție a demonstrat o lipsă fără precedent de independență și supunere la interese oligarhice” și că „instituții naționale și internaționale au declarat Republica Moldova un stat capturat”.¹⁰ Comisia de la Veneția și DGI au remarcat, de asemenea, că în cele

⁵ Opinie comună nr. 1069/2021 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei cu privire la unele măsuri legate de selecția candidaților pentru funcțiile administrative în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, 13 decembrie 2021 (denumită în continuare „Opinia Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr.26/2022”), paragrafele 15 și 11.

⁶ „Opinia Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 11 și 12.

⁷ Opinia Finală a Comisiei de la Veneția nr. 824/2015 cu privire la proiectul revizuit de amendamente constituționale privind sistemul judiciar al Albaniei, 15 ianuarie 2016, paragraful 52.

⁸ Opinia comună nr. 801/2015 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) cu privire la Legea privind Sistemul Judiciar și Statutul Judecătorilor și amendamentele la Legea privind Consiliul Superior al Justiției din Ucraina, 23 martie 2015, paragrafele 72-74.

⁹ Rezoluția din 5 iulie 2018 privind criza politică din Moldova ca urmare a invalidării alegerilor locale din Chișinău (2018/2783(RSP)) și rezoluția din 14 noiembrie 2018 privind punerea în aplicare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în Republica Moldova (2017/2281(INI)).

¹⁰ Opinia comună interimară nr. 966/2019 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) din cadrul Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei cu privire la proiectul de lege privind reforma CSJ și a Procuraturii, din 14 octombrie 2019, paragraful 46.

din urmă este de competența autorităților moldovenești să decidă dacă situația predominantă din sistemul justiției al Republicii Moldova creează o bază suficientă pentru evaluarea extraordinară a integrității tuturor judecătorilor și procurorilor, precum și a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.¹¹ După cum a statuat în multiple rânduri Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”), autoritățile naționale, în principiu, sunt mai bine plasate decât o instanță internațională pentru a evalua necesitățile și circumstanțele locale.¹² Este relevant să menționăm că într-o opinie recentă a Comisiei de la Veneția referitoare la Georgia, Comisia de la Veneția a ajuns la concluzii similare cu privire la necesitatea unui proces național consultativ incluziv pentru abordarea posibilelor măsuri de reformă, inclusiv evaluarea integrității membrilor Consiliului Superior al Judecătorilor din acea țară, având în vedere acuzațiile persistente de lipsă de integritate în cadrul Consiliului Superior. Opinia a subliniat în mod expres opțiunea temporară de a utiliza consilii consultative mixte naționale/internaționale pentru a pune în aplicare această procedură.¹³

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 la 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin Hotărârea nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în

¹¹ Opinia Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022, paragraful 42.

¹² A se consulta, printre altele, *M.A. contra Danemarcei* [GC], nr. 6697/18, paragraful 147, 9 iulie 2021; *THÖRN contra Suediei*, 24547/18, paragraful 48, 1 septembrie 2022; a se consulta și Protocolul nr. 15, care a intrat în vigoare la 1 august 2021.

¹³ Opinia de monitorizare (“follow up”) a Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2023)033 referitoare la Opiniile Anterioare privind Legea Organică cu privire la Instanțele de drept comun, Georgia, 9 octombrie 2023, paragrafele 10, 11, 24.

scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25 - 26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Aviz nr. 3”) oferă îndrumări suplimentare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;

- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;
- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). În acest sens, trebuie făcută o distincție între „*evaluarea externă a membrilor în funcție*” („*vetting of serving members*”) și *evaluarea externă a candidaților* pentru funcția de membru în aceste organe („*pre-vetting of candidates*”). Verificările de integritate ce vizează candidații la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și în organele lor specializate (conform Legii nr. 26/2022) reprezintă un proces de filtrare și nu un proces judiciar de verificare („*judicial vetting process*”). Ca atare, acestea pot fi considerate, dacă sunt implementate corect, ca un echilibru între beneficiile acestei măsuri cu privire la contribuția adusă la sporirea încrederii în justiție, și posibilele efecte negative.¹⁴ Această distincție importantă între procesele de evaluare externă a subiecților în funcție și evaluarea externă a candidaților a fost evidențiată și într-un alt raport recent al Comisiei de la Veneția privind procesul de evaluare externă în Kosovo, care a menționat că „Într-un sistem de verificări prealabile a integrității, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simplă îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale.” Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”.¹⁵ În cazul Legii nr. 26/2022, art. 13 alin. (6) precizează în mod clar că rezultatele evaluării efectuate de Comisie, așa cum sunt stabilite în decizia de evaluare,

¹⁴ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de lege nr. 26/2022, paragrafele 14 și 43.

¹⁵ Comisia de la Veneția, CDL-AD (2022)011-e, Kosovo - Opinia cu privire la Documentul de Concept privind Vetting-ul Judecătorilor și Procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), paragrafele 10 și 9.

constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Legea nu prevede alte consecințe juridice ce derivă din decizia de evaluare; decizia negativă a Comisiei de Evaluare nu afectează în niciun fel cariera judecătorului sau procurorului, ci constituie un impediment pentru a candida la funcția de membru al Consiliului.¹⁶

Conform jurisprudenței consacrate a CtEDO, nu există dreptul la un rezultat favorabil¹⁷ și, în principiu, nu există dreptul, în temeiul Convenției, de a deține o funcție publică legată de administrarea justiției.¹⁸ În principiu, statele au un interes legitim în reglementarea funcțiilor în serviciul public.¹⁹ Prin adoptarea Legii nr. 26/2022, Parlamentul Republicii Moldova a impus candidaților pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, să fie supuși evaluării extraordinare efectuată de către Comisie, ca parte a procesului de alegere/numire.

În contextul procesului de evaluare externă ("vetting"), inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către CtEDO, chiar și în cazul verificării integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați, în alt mod, în rezultatul evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*,²⁰ CtEDO a statuat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare, rezultate în urma încheierii investigației și a dat acces la probele din dosarul cauzei”. Interpretarea dubiilor în detrimentul persoanei care nu a furnizat informațiile solicitate a constituit un standard în legislația Republicii Moldova cu privire la integritate.²¹ Art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 prevede în mod expres că Comisia trebuie să respecte această abordare, din moment ce legea stabilește că „un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a remarcat că „într-un regim de funcționare normală, integritatea magistraților care urmează să fie aleși de colegii lor ar trebui, prin natura

¹⁶ Secțiunea 115 a Hotărârii Curții Constituționale privind Excepțiile de neconstituționalitate ale unor prevederi din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr.42/2023, 6 aprilie 2023; a se consulta, de asemenea, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de Lege nr. 26/2022, paragrafele 15 și 39.

¹⁷ A se vedea, *Kudla contra Poloniei* [GC], nr. 30210/96, paragraful 157, CtEDO 2000-XI, *Hilal contra Regatului Unit*, nr. 45276/99, paragraful 78, CtEDO 2001-II, *Andronicou și Constantinou contra Ciprului*, 9 octombrie 1997, paragraful 201, *Rapoarte privind hotărârile și deciziile din 1997 VI*.

¹⁸ A se vedea *Grzeđa contra Poloniei* [GC], nr. 43572/18, paragraful 270, 15 martie 2022; *Denisov contra Ucrainei* [GC], nr. 76639/11, paragraful 46, 25 septembrie 2018 și *Dzhidzheva-Trendafilova contra Bulgariei* (dec.), nr. 12628/09, paragraful 38, 9 octombrie 2012.

¹⁹ A se vedea, *Naidin contra României*, nr. 38162/07, §49, 21 octombrie 2014, și *Sidabras și Džiautas contra Lituaniei*, nr. 55480/00 și 59330/00, paragraful 52, CtEDO 2004 VIII.

²⁰ *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 352, 31 mai 2021.

²¹ A se vedea, de exemplu, art. 33 alin. (9) și (10) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

sa, să rezulte din calitățile, condițiile personale, integritatea și competența profesională care au permis numirea lor ca judecători sau procurori. Odată ce statutul de magistrat a fost dobândit, calitățile de integritate și competență trebuie să fie prezumate până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanței funcționale prin proceduri legale adecvate” (subliniere adăugată). Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 - 2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021, a recunoscut percepția publică cu privire la lipsa de integritate a actorilor din sectorul justiției (Obiectivul 1.1) și a afirmat că asigurarea integrității actorilor în sectorul justiției a fost declarată obiectiv național în diverse angajamente internaționale și acte naționale (Obiectivul 1.2). Strategia a mai precizat că, „în actualele condiții ale Republicii Moldova, pentru realizarea acestui deziderat, se impune asigurarea unei verificări efective a judecătorilor și procurorilor sub aspectul integrității, interesele lor, dar și al profesionalismului, care va fi realizată printr-un mecanism de evaluare extraordinară (externă), similar practicilor altor state din Europa care au demarat acest exercițiu urmare agreării mecanismului de către forumurile internaționale competente (același Obiectiv 1.2)”.

În acest context, de exemplu, nu se poate concluziona că un candidat corespunde criteriilor de integritate, în virtutea faptului că acestui candidat nu i s-a aplicat vreodată o sancțiune disciplinară sau din considerentul că în privința lui nu s-a emis vreo decizie de către Autoritatea Națională de Integritate cu referire la averea sau declarațiile sale de avere anuale. Aplicarea sancțiunilor disciplinare în sistemul justiției a fost inefficientă în Republica Moldova. Grupul de State împotriva Corupției (GRECO) a remarcat „opinia respondenților că CSM nu a reacționat la semnalarea neregulilor admise de judecători, într-un mod suficient de determinat. Numeroase cazuri se raportează în mass-media, în privința cărora CSM, nu ar fi luat măsuri. Se presupune că deciziile nu sunt bine explicate, sancțiunile disponibile nu sunt aplicate pe deplin și GET [Echipei de Evaluare GRECO] i-au fost oferite exemple de judecători cărora li s-a permis să demisioneze din inițiativă proprie, în loc să fie concediați, pentru a avea dreptul la indemnizații și beneficii sociale. Acest lucru transmite mesaje nefaste că neregulile și lipsa de diligență sunt tolerate fără măsuri eficiente de descurajare”.²² Un raport comun al patru ONG-uri din Republica Moldova reflectă aceste constatări și documentează cazuri în care atragerea la răspundere disciplinară a judecătorilor a eșuat.²³ Până în martie 2023 – șapte ani mai târziu – GRECO a constatat că unele dintre recomandările sale privind răspunderea disciplinară a judecătorilor sunt încă doar ”parțial implementate”.²⁴ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a concluzionat, de asemenea, că ”unele temeuri pentru răspunderea disciplinară s-au dovedit a fi vagi [...]. Aplicarea generală a procedurilor disciplinare și de eliberare din funcție nu este percepută imparțial de către părțile neguvernamentale interesate și lipsește aplicarea de rutină a unor sancțiuni proporționale și disuasive”.²⁵ În ceea ce privește „investigațiile penale în care sunt

²² Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 135.

²³ Transparency International, și alții, Capturarea statului: cazul Republicii Moldova, 2017, p. 21.

²⁴ OCDE, A cincea rundă pilot de monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51

²⁵ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51.

vizați judecători”, Comisia Internațională a Juriștilor a observat în 2019 că „au fost întreprinse unele investigații penale în privința judecătorilor, inclusiv pentru corupție, începând cu 2013, dar încă cu puține rezultate finale.”²⁶ Preocupările cu privire la lipsa de responsabilitate, apar încă de la începutul carierei judecătorilor: În 2016, GRECO era „foarte îngrijorat de indiciile că candidații care prezintă riscuri de integritate sunt numiți judecători”.²⁷

Nota informativă care însoțea proiectul Legii nr. 26/2022 menționa că „Cadrul normativ actual care reglementează procedura de verificare a candidaților pentru funcțiile de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor și în organele specializate ale acestora este insuficient, deoarece, în prezent, persoanele care candidează la funcțiile respective nu sunt supuse verificării din punct de vedere al integrității. [...] Problemele identificate pot fi rezolvate prin instituirea unui filtru de integritate”. Pilonii de bază ai filtrului de integritate, instituiți prin Legea nr. 26/2022 (criterii exhaustive privind integritatea financiară și etică, dreptul candidatului de a aduce probe și de a înlătura dubiile serioase ale Comisiei, independența funcțională a Comisiei), au avut ca scop asigurarea faptului că prezumția de integritate poate fi înlăturată pe baza probelor.

Astfel, sintagma „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv” (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022), a devenit un element cheie al independenței funcționale a Comisiei. Această abordare obligă Comisia să efectueze propria evaluare, pe baza documentelor și informațiilor colectate de la candidați și terți (inclusiv persoane fizice și juridice de drept public sau privat (art. 10 alin. (2) și (3) din Legea nr. 26/2022)) și să nu se bazeze doar pe faptele anterioare, inclusiv procedurile disciplinare sau absența acestora. Comisia de la Veneția nu a formulat nicio obiecție cu privire la această abordare cu referire la Legea nr. 26/2022.²⁸ În comparație, o prevedere similară este inclusă în pct. 1.5.3 din Metodologia (2021) Consiliului de Etică din Ucraina, menționată de Comisia de la Veneția ca exemplu care reglementează evaluarea candidaților.²⁹ Curtea Constituțională a Republicii Moldova a făcut și ea referire la această abordare, afirmând: „Curtea reține că prevederea, care conține textul contestat, stabilește că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, Comisia de Evaluare „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”.³⁰ Legiuitorul a permis Comisiei să formuleze propriile

²⁶ Comisia Internațională a Juriștilor, Promisiunea neîndeplinită privind un sistem judecătoresc independent în Moldova, 2019, p. 35.

²⁷ Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 101.

²⁸ A se vedea Avizul Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 asupra proiectului de lege nr. 26/2022 și Avizul comun al Comisiei de la Veneția și DGI referitor la Proiectul de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, 14 martie 2023, paragrafele 49-50.

²⁹ A se vedea Avizul Comisiei de la Veneția nr. 1109/2022 asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative ale Ucrainei privind îmbunătățirea procedurii de selectare a candidați la funcția de judecător la Curtea Constituțională a Ucrainei pe bază de concurs, 19 decembrie 2022, paragraful 54.

³⁰ Secțiunea 128 din Hotărârea Curții Constituționale privind Excepțiile de neconstituționalitate ale unor prevederi din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023, 6 aprilie 2023. A se vedea, de asemenea, Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022 pentru controlul constituționalității Legii nr. 26/2022.

concluzii în evaluarea criteriilor de integritate și în luarea deciziilor, și acest fapt a fost susținut de Curtea Constituțională.

În aprecierea și luarea deciziei cu privire la criteriile de integritatea financiară și etică, conform prevederilor Legii nr. 26/2022 (în special, art. 10 alin. (9)), Comisia se ghidează și se conformează principiilor de nediscriminare și tratament egal, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele aflate în situații analogice sau relativ similare.³¹ Aceasta implică, de asemenea, faptul că Comisia va trata diferit persoanele a căror situație este semnificativ diferită.³² Conform art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, persoana care înaintează o acțiune în instanță trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui act de discriminare, după care sarcina probei că pretinsele fapte nu constituie discriminare revine pârâtului, cu excepția faptelor care atrag răspunderea penală.

În cazurile de discriminare, CtEDO a stabilit că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență în tratament, Guvernului îi revine sarcina să demonstreze că aceasta a fost justificată.³³ CtEDO a clarificat că elementele care caracterizează situații diferite și determină comparabilitatea acestora trebuie evaluate prin prisma obiectului de reglementare, obiectivului prevederii contestate și contextului în care are loc presupusa discriminare. Aprecierea faptului dacă două persoane sau grupuri sunt într-o situație comparabilă sau nu, în scopul analizei tratamentului diferențiat și a discriminării, este specifică și contextuală; aprecierea poate fi bazată doar pe elemente obiective și verificabile, iar situațiile comparabile trebuie să fie evaluate în complexitatea lor, evitând aspectele marginale care ar duce la o analiză artificială.³⁴

Un component crucial în procesul de evaluare sunt declarațiile de avere. Principalele obiective ale declarațiilor de avere includ monitorizarea variațiilor de avere ale politicianilor și funcționarilor publici individuali, în scopul de a-i descuraja de la comportament necorespunzător și de a-i proteja de acuzații false, precum și de a ajuta la clarificarea întregului spectru al îmbogățirii ilicite sau a altor activități ilegale, furnizând probe suplimentare.³⁵ Pentru a evalua integritatea unui candidat, Legea nr. 26/2022 prevede ca Comisia verifică activele, sursele de venit, existența împrumuturilor și a altor contracte care pot genera beneficii financiare, donațiile și alte aspecte ale averii candidatului, declarate de către acesta (art. 8 alin. (5)). Împrumuturile, de exemplu, au fost recunoscute ca mijloc de acoperire a fluxului de numerar al unui subiect al declarării, provenit din surse nedeclarate.³⁶ Comisiei, de asemenea, îi revine obligația să analizeze

³¹ *Biao contra Danemarcei* [GC], nr. 38590/10, alin. 89, 24 mai 2016; *Carson și alții contra Regatului Unit* [GC], nr. [42184/05](#), alin. 61, ECHR 2010; *Burden contra Regatului Unit* [GC], nr. [13378/05](#), alin. 60, CtEDO 2008

³² *Eweida și alții contra Regatului Unit*, nr. 48420/10, 59842/10, 51671/10 și 36516/10, paragraful 81, CtEDO 2013 (extrase); *Thlimmenos contra Greciei* [MC], nr. [34369/97](#), paragraful 44, CtEDO 2000-IV.

³³ *Timishev contra Rusiei*, nr. 55762/00 și 55974/00, paragraful 57, 13 decembrie 2005.

³⁴ *Făbián contra Ungariei* [Marea Cameră], nr. [78117/13](#), alin. 121, 5 septembrie 2017; *Aviz consultativ cu privire la diferența de tratament dintre asociațiile proprietarilor de terenuri „având o existență recunoscută la data înființării unei asociații comunale a vânătorilor aprobate, și cele înființate după acea dată*, 13 iulie 2022, paragraful 69.

³⁵ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 12.

³⁶ Proiectul de facilitare al Parteneriatului Estic – Consiliul European „Buna guvernare și lupta împotriva corupției”.

activele deținute pe numele persoanelor apropiate ale candidatului (art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022). Aceasta se datorează faptului că „ar trebui să se recunoască faptul că oficialii corupți ascund adesea activele lor sub numele rudelor lor, soților/soțiilor și altor persoane. Prin urmare, ar trebui să fie posibil de a monitoriza nu doar averea unui oficial public, dar și a rudelor apropiate și a membrilor familiei”.³⁷ Legea nr.26/2022 prevede, de asemenea, obligația Comisiei de a examina ceea ce un candidat nu a declarat în declarațiile de avere și interese personale: „Comisia de evaluare verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale” (art. 8 alin. (5) lit. b)). Veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care acestea se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor.

În cazul reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, urmare a acceptării de către CSJ a cererii de contestare a candidatului și dispunerea re-evaluării candidatului, conform art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, dispozițiile cu privire la procedura de evaluare se aplică în mod corespunzător.

Art. 19 din Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor aprobat în baza Legii nr. 26/2022 la 2 mai 2022, cu modificările din 6 septembrie 2023 (în continuare „Regulamentul de organizare și funcționare”), stabilește reguli privind procedura de evaluare reluată a candidaților. Regulile permit candidatului să prezinte probe noi cu privire la problemele abordate de CSJ și indicate Comisiei pentru reevaluare doar în cazul în care el/ea a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior la etapa de evaluare și în fața CSJ și dacă candidatul prezintă o justificare suficientă Comisiei. Comisia poate trimite candidatului întrebări și solicitări de documente și informații, în măsura în care este necesar, pentru a clarifica problemele care derivă din decizia CSJ. Dacă Comisia nu a emis o decizie de promovare a candidatului, aceasta va prezenta candidatului o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase și o solicitare, adresată candidatului, de a indica dacă dorește să participe la audieri în ședință publică. Totodată, candidatului i se va oferi acces la materialele colectate în timpul procedurii de evaluare reluată. Comisia poate, de asemenea, stabili, în conformitate cu decizia CSJ, fie la cererea candidatului, fie *proprio motu*, de a audia o persoană într-o ședință publică pentru a aborda o problemă cu privire la care Comisia a indicat că are dubii serioase. În cazul în care, în orice moment al evaluării reluate, dubiile serioase cu privire la integritatea etică sau financiară a unui candidat au fost atenuate, Comisia emite o decizie de promovare a evaluării de către candidat. În procesul de evaluare reluată, Comisia nu este obligată să examineze alte circumstanțe decât cele care au condus la admiterea contestației candidatei la CSJ.

Manualul practicianului privind procesarea și analiza declarațiilor de venit și de avere ale funcționarilor publici, elaborat de Tilman Hoppe cu contribuții de la Valts Kalniņš, ianuarie 2014, secțiunea 7.5.1.3.

³⁷ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 14.

La finalizarea procedurii de evaluare reluată, Comisia va emite o decizie motivată cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării reluate de către candidat (art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

III. A doua evaluare reluată a candidatei

Problema 1. Sursa mijloacelor bănești pentru depozitele în numerar în două conturi bancare

a. Faptele:

În decizia sa cu privire la evaluarea inițială a candidatei, Comisia a identificat două conturi bancare în care sumele depuse în 2011 și 2012 ridicau dubii:

- Contul bancar nr. 2 - un cont deschis în anul 2010 și închis în 2017. Acest cont bancar a avut depuneri totale în numerar de aproximativ 111.000 MDL în 2011 și 2012.
- Contul bancar nr. 3 - un cont de credit deschis în 2010. Acest cont bancar a avut retrageri totale de aproximativ 79.000 MDL în 2011 și 2012.

În evaluarea inițială, Comisia a concluzionat că sumele depuse în 2011 și 2012 reprezentau aproape 90% din salariul total al candidatei în acei ani (salariul total pentru 2011 a fost de 72.056 MDL; salariul total pentru 2012 a fost de 60.082 MDL), dar candidata nu a indicat alte surse de venit pentru depunerile efectuate. Candidata a susținut că suma de 32.831,97 MDL (diferența dintre retragerile totale de 79.124,35 MDL și depunerile de 111.956,32 MDL) reprezintă penalități și dobânzi. Candidata nu a declarat aceste două conturi bancare în declarațiile sale de avere și interese personale (în continuare „declarații anuale”) pentru perioada 2012 - 2015, așa cum prevedea legea. Comisia a avut dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la respectarea de către candidată a criteriului de integritate financiară în conformitate cu art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și de integritate etică în conformitate cu art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022 cu privire la declararea averii și intereselor în modul prevăzut de lege care nu au fost atenuate de către candidată și cu privire la respectarea de către candidată a criteriului de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c) și d) cu privire la sursele depunerilor în numerar în unul dintre conturile bancare ale candidatei.

În decizia sa din 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ a reținut că decizia Comisiei de nepromovare a candidatei din cauza dubiilor serioase privind sursele mijloacelor bănești pentru diferitele conturi bancare și nedeclararea corespunzătoare a acestora a fost neîntemeiată din perspectiva proporționalității, interpretării greșite a noțiunilor juridice nedefinite și egalității de tratament și, prin urmare, candidata avea dreptul la o decizie de promovare. Completul de judecată special al CSJ a notat că contul bancar nr. 2 era un cont de credit flexibil cu o limită de 30.000 MDL, pe care candidata îl utiliza atunci când avea nevoie și îl alimenta din salariul său. Conform completului de judecată special al CSJ, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare faptul că contul bancar nr. 3 era atașat contului bancar de credit nr. 2 și că acestea funcționau în paralel. Completul de judecată special al CSJ a reținut, de asemenea, că suma de 79.124,36 MDL depusă în contul nr. 3 se referea la rulaje, însă nu la operațiunea de alimentare a cardului. Referindu-se la extrasul

de cont bancar, completul de judecată special al CSJ a remarcat că era incorect să se sugereze că candidata depusese 79.022,73 MDL în numerar în acest cont. Completul de judecată special al CSJ a subliniat că, atunci când s-a făcut „o concluzie pripită” că sumele depuse în 2011 și 2012 au reprezentat aproape 90% din salariul total al candidatei pentru acei ani și că nu avea nicio altă sursă de venituri pentru depunerile în numerar, Comisia a ignorat faptul că candidata primise un împrumut de 120.000 MDL. Completul de judecată special al CSJ a indicat că diferența de 32.831,97 MDL dintre retragerile totale de 79.124,35 MDL și depunerile în numerar de 111.956,32 MDL reprezenta suma penalităților și a dobânzilor achitate de candidată în anii 2011 - 2012.

În timpul primei evaluări reluate, Comisia a primit informații de la banca unde candidata deținea conturile bancare. Potrivit băncii, contul nr. 2 era un cont destinat operațiunilor cu card de plată, iar contul bancar nr. 3 era un cont de credit de tip revolving pentru retrageri prin card de credit. Banca a indicat că ambele conturi au fost deschise pe baza unor contracte în numele candidatei și la solicitarea acesteia. Banca a precizat, de asemenea, că scopul fiecărui cont bancar era distinct. Banca a menționat, de asemenea, că nu au existat taxe pentru descoperire de cont în niciunul dintre aceste conturi bancare. Banca a mai notat că contractul de credit legat de contul nr. 3 a fost distrus în anul 2021.

Conform informațiilor colectate de Comisie în timpul primei evaluări reluate a candidatei, în perioada 2011 - 2012 candidata a efectuat 92 de depuneri în valoare totală de 60.030 MDL în conturile nr. 2 și 3, astfel cum a fost detaliat în anexa nr. 1 la decizia Comisiei cu privire la prima evaluare reluată a candidatei: *Depuneri bănești efectuate de candidată în perioada 2011 - 2012*. Din cele 92 de depuneri, 76 au fost efectuate în prima jumătate a lunii și 16 în a doua jumătate. Depunerile au variat între 0,25 MDL și 28.132,49 MDL. În mod obișnuit, candidata a depus între 1.500 și 2.000 MDL pe lună. Datele au arătat că mai multe depozite au fost adesea efectuate în aceeași zi, variind între două și șase pe zi.

În timpul evaluării inițiale și al primei evaluări reluate a candidatei, principala preocupare a Comisiei a fost sursa mijloacelor bănești pentru două conturi bancare deținute de candidată (nr. 2 și 3). În timpul primei evaluări reluate, informațiile primite de la bancă au confirmat că aceste două conturi erau conturi bancare separate, dar interconectate. Acestea au fost deschise la cererea candidatei și pe numele acesteia. Unele sume de bani au circulat de la un cont la altul, și au coincis cu anumite tranzacții. În răspunsurile sale scrise la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase și în cadrul audierii din timpul primei evaluări reluate, candidata a declarat că a depus 60.030,20 MDL în aceste conturi. După verificare, Comisia a concluzionat că 60.030,20 MDL au fost depuși în conturile bancare ale candidatei în anii 2011 și 2012. La audierea din cadrul primei evaluări reluate, candidata a declarat că a retras fonduri folosind cardul său pentru nevoile familiei și apoi l-a alimentat din salariul său. Comisia a mai notat că, contrar afirmației candidatei conform căreia 32.831,97 MDL au fost plătiți sub formă de penalități și dobânzi, candidatei i-a fost aplicată o singură penalitate în valoare de 13,40 MDL; 7.436,76 MDL au fost plătiți sub formă de dobânzi în perioada 2010 - 2012.

La audierea în timpul evaluării reluate, candidata a descris rutina cheltuielilor familiei sale. A declarat că la începutul fiecărei luni, după ce își primea salariul, dădea o sumă copiilor pentru

cheltuielile zilnice pentru tot parcursul lunii și apoi realimenta imediat contul nr. 2 pentru a evita penalitățile. Din cele 92 depuneri totale în conturile nr. 2 și nr. 3, 76 depuneri au fost făcute în prima jumătate a lunii, ceea ce susține în mare măsură afirmația candidatei conform căreia conturile nr. 2 și nr. 3 erau realimentate după primirea salariului în fiecare lună. Candidata, de obicei, efectua mai multe depuneri bănești de fiecare dată, însă acestea variau de la două la șase, unele în sume foarte mici. Datele indică, de asemenea, că suma totală a depunerilor fiecărei luni varia între 1.000 MDL și 2.600 MDL. Singura excepție este reprezentată de depunerile făcute la 17 septembrie 2012. În acea zi, candidata a depus 28.640,20 MDL, o sumă de aproape șase ori mai mare decât salariul lunar al candidatei pentru anul 2012.

În timpul primei evaluări reluate, Comisia a întrebat dacă împrumutul de 120.000 MDL contractat de candidată în septembrie 2012 a fost sursa numerarului depus în conturile nr. 2 și 3. Comisia a concluzionat că împrumutul de 120.000 MDL nu putea fi utilizat pentru alimentarea conturilor bancare de credit ale candidatei, deoarece, potrivit informațiilor prezentate de bancă, împrumutul era destinat și a fost utilizat pentru renovarea casei din raionul Orhei. Mai mult, tranzacțiile înregistrate în contul de credit de 120.000 MDL confirmă că singura activitate în cont a fost legată de rambursarea împrumutului și nu au fost înregistrate transferuri în alte conturi sau retrageri de numerar. Conform contractului de împrumut în sumă de 120.000 MDL, plata lunară a împrumutului era în sumă de 2.029 MDL. Datele bancare arată că în perioada septembrie - decembrie 2012, candidata a achitat suma de 5.392,27 MDL pentru rambursarea împrumutului.

În decizia cu privire la prima evaluare reluată a candidatei, Comisia a invocat dubii serioase cu privire la integritatea financiară a candidatei în legătură cu sursa mijloacelor bănești pentru conturile bancare nr. 2 și 3 ale candidatei. Comisia nu identificase alte surse pentru alimentarea conturilor bancare decât salariul candidatei. Acești factori au sporit dubiile Comisiei cu privire la sursa mijloacelor bănești utilizate pentru efectuarea depunerilor și pentru plata cheltuielilor de trai ale candidatei. Deși i-a oferit candidatei oportunități repetate, dubiile serioase ale Comisiei nu au fost atenuate de aceasta în niciun moment din timpul evaluării inițiale și al primei evaluări reluate a candidatei.

La 27 februarie 2024, candidata a contestat decizia Comisiei cu privire la prima evaluare reluată. În decizia sa din 4 iulie 2024, completul de judecată special al CSJ a concluzionat că Comisia a stabilit în mod incorect că candidata nu a putut justifica sursa mijloacelor bănești pentru depunerile în numerar în conturile sale bancare și pentru cheltuielile de trai ale sale și ale fiicelor sale în perioada 2011 - 2012. Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că Comisia nu a analizat în deplinătate întreg venitul obținut de candidată și de membrii familiei sale și că Comisia nu a clarificat faptul că suma de 60.030,20 MDL nu au constituit depuneri bancare, ci alimentarea cardului de credit și din contul acestei sume candidata a acoperit necesitățile familiei, inclusiv întreținerea sa și a familiei sale.

Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că, în baza contractului nr. 332/10/242 din 24 decembrie 2010, candidata, în situațiile de necesități, avea posibilitatea de a retrage în numerar suma necesară în limita a 30.000 MDL ori de câte ori avea nevoie și urma să ramburseze lunar suma minimă obligatorie în mărime de 5% din soldul creditului la datele de calcul. În fața SCJ, candidata a susținut că a restituit băncii 60.030,20 MDL, formată din rambursarea creditului în mărime de 52.580,01 MDL, dobânda în mărime de 7.436,76 MDL și penalitatea în mărime de

13,40 MDL. Candidata, de asemenea, a susținut că sursele financiare retrase de pe cardul de credit în limita de 30.000 MDL au fost folosite de către aceasta pentru necesități personale (hrană, îmbrăcăminte, bunuri, servicii comunale etc.). Completul de judecată special al CSJ a admis argumentele candidatei potrivit cărora suma de 52.580,01 MDL a fost retrasă de către candidată și folosită pentru necesitățile personale, inclusiv cheltuielile de trai și a concluzionat că această sumă ar trebui, de asemenea, să fie tratată ca venit obținut de candidată în 2011 - 2012. Completul de judecată special al CSJ a notat că Comisia nu a analizat acest argument în timpul primei evaluări reluate.

Completul de judecată special al CSJ a admis, de asemenea, argumentele candidatei potrivit cărora aceasta și-a alimentat contul de credit de tip revolving din alte surse decât salariul său, în special două plăți: 1) alimentarea cardului cu 2.000 MDL în urma retragerii unei burse de 1.200 USD, confirmată prin ordinul de plată din 8 mai 2012, și 2) alimentarea cardului cu 28.640,20 MDL la 17 septembrie 2012, din contractul de împrumut din 14 septembrie 2012 (pentru renovarea casei din raionul Orhei). Completul de judecată special al CSJ a admis, de asemenea, argumentul candidatei că venitul fiicei sale pentru perioada 1 octombrie - 31 decembrie 2012 ar trebui, de asemenea, să fie luat în considerare în analiza venitului candidatei. Candidata a susținut în fața CSJ că fiica sa a primit 5.600 MDL în acea perioadă. Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că, deși candidata nu a prezentat Comisiei toate informațiile privind sursele sale de venit, venitul său pentru perioada 2011 - 2012 nu s-a limitat la salariul său și tabloul creat de Comisie în privința surselor mijloacelor financiare pentru rambursarea creditului pentru perioada 2011 - 2012 nu a reprezentat obiectiv realitatea. În consecință, completul de judecată special al CSJ a dispus reluarea evaluării candidatei.

În timpul celei de-a doua evaluări reluate a candidatei, Comisia s-a concentrat asupra aspectelor identificate de completul de judecată special al CSJ în legătură cu sursele de finanțare ale candidatei în perioada 2011 - 2012 și cu calcularea veniturilor și cheltuielilor aferente contului de credit de tip revolving al candidatei. Comisia a încercat să colecteze informații complete privind rulajul mijloacelor bănești pe contul de credit de tip revolving, deschis de candidată în baza contractului nr. 332/10/242 din 24 decembrie 2010. Cu toate acestea, banca a furnizat rulajul doar pentru 2011 și 2012, deoarece contractul și documentele referitoare la 2010 fuseseră nimicite în 2021. Candidata nu a furnizat o copie a contractului de cont până la prima evaluare reluată. Pe baza informațiilor disponibile privind contul de credit de tip revolving al candidatei pentru 2011, candidata a debitat din cont 39.214 MDL și a creditat sume în valoare de 12.004 MDL. În 2012, candidata a debitat din cont 12.700 MDL și a creditat contul cu sume în valoare de 39.910 MDL.

Comisia nu a putut confirma dacă cei 52.580,01 MDL retrași de candidată din cont în perioada 2011 - 2012 au fost utilizați pentru necesități personale, cum ar fi cheltuielile de trai, așa cum a susținut aceasta în fața completului de judecată special al CSJ, deoarece în 2011 candidata și-a primit salariul de la Consiliul Superior al Magistraturii în numerar și a avut un card de salariu doar din 2012, la o altă bancă decât banca unde a fost menținut contul de card de credit de tip revolving, ceea ce a permis analiza doar a unor cheltuieli ale candidatei în 2012. În decursul anului 2012, candidata a retras 19.746,12 MDL de pe cardul salarial și a plătit direct diverșilor comercianți un total de 7.699,90 MDL. La sfârșitul anului 2012, candidata avea 76,14 MDL în contul cardului salarial. Cu toate acestea, având în vedere decizia completului de judecată special al CSJ din 4 iulie 2023, Comisia nu a adăugat aceste sume drept cheltuieli, deoarece cheltuielile

de trai sunt incluse în cheltuielile de consum ale populației (CCP) pentru familia candidatei.³⁸

În fața CSJ, candidata a susținut că și-a alimentat contul de credit de tip revolving cu 28.640,20 MDL la 17 septembrie 2012, utilizând mijloacele bănești pe care i-a primit din contractul de împrumut din 14 septembrie 2012. Cu toate acestea, documentația furnizată de bancă în timpul primei evaluări reluate cu privire la contractul de împrumut de 120.000 MDL indică faptul că mijloacele bănești din acel credit nu au fost eliberate candidatei decât la 21 septembrie 2012. Astfel, suma de 28.640,20 MDL depusă la 17 septembrie 2012 în contul de credit de tip revolving al candidatei nu a putut fi utilizată din mijloacele bănești pe care candidata le-a primit din împrumutul de 120.000 MDL. Conform contractului de împrumut a 120.000 MDL, rata lunară a împrumutului era de 2.029 MDL. Datele bancare arată că, în perioada septembrie - decembrie 2012, candidata a plătit 5.392,27 MDL pentru rambursarea împrumutului. Candidata nu a contestat această informație din decizia privind prima evaluare reluată a candidatei.

Completul de judecată special al CSJ a admis argumentul candidatei potrivit căruia în 2012 candidata a avut două surse suplimentare de mijloace bănești, și anume 2.000 MDL utilizați pentru alimentarea contului de credit de tip revolving, conform ordinului de plată din 8 mai 2012 și salariul fiicei sale pentru perioada octombrie - decembrie 2012. Deși Comisia acceptă ambele surse în lumina deciziei completului de judecată special al CSJ, conform informațiilor colectate de Comisie, salariul net al fiicei candidatei pentru acea perioadă a fost de 4.764 MDL (și nu de 5.600 MDL, așa cum a susținut candidata). În consecință, Comisia a utilizat suma de 4.764 MDL în a doua evaluare reluată.

Salariul net total al candidatei a fost de 72.056 MDL în 2011 și de 60.082 MDL în 2012. Deoarece Comisia a utilizat sume nete în evaluările tuturor candidaților, Comisia a utilizat suma netă pentru salariul candidatei pentru anii 2011 și 2012. Conform informațiilor de care dispune Comisia, nivelul CCP ale familiei candidatei a fost de 59.464 MDL în 2011 și de 55.990 MDL în 2012.

În baza tuturor informațiilor pe care Comisia a putut să le colecteze și să le confirme în timpul celei de-a doua evaluări reluate, în 2011, fluxurile financiare de intrare ale candidatei au inclus salariul de 72.056 MDL și 39.214 MDL au fost debitate din contul său de credit de tip revolving (în total 111.270 MDL). Fluxurile financiare de ieșire ale candidatei au inclus cheltuielile CCP în valoare de 59.464 MDL și 12.004 MDL au fost creditate pe contul de credit de tip revolving (în total 71.468 MDL). La sfârșitul anului 2011, candidata avea un sold pozitiv de 39.802 MDL. În 2012, fluxurile financiare de intrare ale candidatei au inclus salariul său de 60.082 MDL și 12.700 MDL au fost debitate din contul său de credit de tip revolving, precum și 2.000 MDL dintr-o bursă și salariul fiicei sale de 4.764 MDL (total 79.546 MDL). Fluxurile financiare de ieșire ale candidatei au inclus cheltuieli CCP în valoare de 55.990 MDL, 39.910 MDL au fost creditate pe contul său de credit de tip revolving și 5.392 MDL rambursări ale împrumutului (total 101.292 MDL). La sfârșitul anului 2012, candidata avea un sold negativ de 21.746 MDL. Comisia nu a luat în considerare împrumutul de 120.000 MDL primit în septembrie 2012, deoarece, potrivit documentelor bancare disponibile în timpul primei evaluări reluate, creditul a fost consumat în

³⁸ CCP calculat pentru 3 persoane (candidata și cele două fiice adulte ale sale) care locuiau în mediu urban, care, conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică, în 2011 a fost de 1.651 MDL/persoană pe lună, iar în 2012 - 1.555 MDL/persoană pe lună.

cursul aceluși an pentru renovarea unei case în raionul Orhei.

b. Cadrul normativ:

Art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c), d) și e) din Legea nr. 26/2022 prevede că Comisia trebuie să verifice dacă averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate, să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), să verifice sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2) și să verifice dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte în care candidatului sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) este parte contractantă.

c. Motivarea

În decizia sa din 4 iulie 2024, completul de judecată special al CSJ a constatat că Comisia nu a luat în considerare toate sursele de venit ale candidatei pentru perioada 2011 - 2012, inclusiv surse pe care aceasta nu le-a invocat în fața Comisiei (salariul fiicei sale pentru perioada octombrie - decembrie 2012 și o bursă primită de candidată în 2011) și că Comisia nu a luat în considerare retragerile din contul de credit de tip revolving al candidatei în valoare de 52.580,01 MDL pe care candidata le-a cheltuit pentru necesități personale. Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că înțelegerea Comisiei cu privire la sursele de finanțare ale candidatei pentru rambursarea creditului de tip revolving în perioada 2011 - 2012 nu a reflectat obiectiv realitatea. În cadrul celei de-a doua evaluări reluate, Comisia s-a concentrat asupra deficiențelor pe care completul de judecată special al CSJ le-a identificat în decizia Comisiei privind prima evaluare reluată a candidatei.

Ca urmare a deciziei completului de judecată special al CSJ, în timpul celei de-a doua evaluări reluate, Comisia a luat în considerare sursele suplimentare de venituri pretinse de candidată în fața CSJ, și anume 2.000 MDL rămași din bursa primită de candidată în 2011 și salariul de 4,764 MDL a fiicei candidatei pentru perioada octombrie - decembrie 2012. Comisia constată că candidata nu a prezentat aceste informații în timpul evaluării inițiale și al primei evaluări reluate. În plus, ea a susținut întotdeauna că salariul său a fost singura sursă de venit pentru depunerile în contul de credit de tip revolving. În timpul celei de-a doua evaluări reluate, Comisia a utilizat sumele salariale nete, nu sumele brute pretinse de candidat în fața CSJ, în conformitate cu prevederile din anexa I la Regulamentul de evaluare al Comisiei și cu practica constantă a Comisiei pe parcursul evaluării tuturor candidaților.

Comisia nu a acceptat argumentul că suma de 28.640,20 MDL pe care candidata a utilizat-o pentru a-și alimenta contul de credit de tip revolving la 17 septembrie 2012 a provenit din mijloacele bănești pe care le-a primit dintr-un contract de împrumut pentru renovare din 14 septembrie 2012, deoarece datele bancare au arătat că candidata nu a primit mijloacele bănești din împrumutul pentru renovare până la 21 septembrie 2012.

Comisia nu fost însă în măsură să identifice modul în care au fost utilizați cei 52.580,01 MDL retrași de candidată în perioada 2011 - 2012, deoarece majoritatea au constatat în retrageri de

numerar și, prin urmare, nu au fost calculați drept venituri sau cheltuieli. Comisia a calculat doar sumele totale creditate în și debitate din contul de tip revolving al candidatei, răspunzând astfel criticilor completului de judecată special al CSJ privind faptul că limita de credit de 30.000 MDL a fost utilizată de mai multe ori și că candidata a avut și venituri sub forma mijloacelor bănești retrase din acest cont, nu doar alimentări calculate drept cheltuieli. Comisia a utilizat această abordare în calcularea fluxurilor financiare de intrare și a fluxurilor financiare de ieșire ale candidatei pentru anii 2011 și 2012 din cauza lipsei de informații bancare complete privind contul de credit de tip revolving și conturile interconectate, și pentru a evita orice suprapunere cu calculele sumelor din contul de card conectat la contul de credit de tip revolving.

În baza tuturor informațiilor de care dispune Comisia cu privire la fluxurile financiare de intrare și ieșire ale candidatei pentru 2011 și 2012, Comisia a stabilit că aceasta a avut un sold pozitiv de 39.802 MDL în 2011 și un sold negativ de 21.746 MDL în 2012. Soldul negativ de 21.746 MDL ridică probleme legate de averea inexplicabilă a candidatei în 2012. Candidata nu a declarat niciodată economii în numerar la sfârșitul anului 2011, prin urmare Comisia nu poate presupune că aceasta ar fi putut utiliza unele economii din 2011 pentru a acoperi soldul negativ din 2012, dar Comisia, la fel, nu poate exclude cu certitudine o astfel de posibilitate.

Deși Comisia este îngrijorată de explicațiile diferite furnizate de candidată cu privire la sursele de venit disponibile și utilizarea acestora pe parcursul evaluării inițiale, a examinării de către completul de judecată special al CSJ a deciziei Comisiei privind evaluarea inițială a candidatei, pe parcursul primei evaluări reluate, precum și a examinării de către completul de judecată special al CSJ a deciziei Comisiei privind prima evaluare reluată a candidatei, Comisia nu a considerat că soldul negativ de 21.746 MDL în 2012 se ridică la nivelul ce ar ridica dubii serioase cu privire la integritatea financiară a candidatei în temeiul criteriilor prevăzute de Legea nr. 26/2022. Comisia constată că evenimentele analizate în procesul evaluării au avut loc în perioada 2010 – 2012 și că nu sunt disponibile toate informațiile bancare pentru a clarifica pe deplin situația financiară a candidatei.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, în cadrul celei de-a doua evaluări reluate a candidatei, Comisia nu a constatat dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară în temeiul art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c), d) și e) din Legea nr. 26/2022 în ceea ce privește sursele de finanțare pentru două conturi bancare, deoarece candidata a atenuat preocupările Comisiei cu privire la acest aspect prin noi dovezi și explicații furnizate CSJ.

IV. Decizia

Ca urmare a celei de-a doua evaluări reluate a candidatei, desfășurată în temeiul art. 14 alin. (8) lit. b) și alin. (10) din Legea nr.26/2022; în baza art. 8 alin. (1), (2) și (4) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidata întrunește criteriile de integritate etică și financiară și, astfel, promovează evaluarea.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidata evaluată în termen de cinci zile de la data recepționării deciziei.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatei și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care este, în acest caz, Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care candidata, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii, în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatei, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidata nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Decizia a fost întocmită în limbile engleză și română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei